

Európsky hospodársky a sociálny výbor

NAT/703
Možná transformácia SPP

NÁVRH STANOVISKA

sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie

Možná transformácia spoločnej poľnohospodárskej politiky
(prieskumné stanovisko)

Spravodajca: **John BRYAN**

Informácia pre členov sekcie

Schôdza sekcie	17/05/2017, 10:00
Termín podávania pozmeňovacích návrhov	12/05/2017, 10:00
Kontakt	nat@eesc.europa.eu
Administrátorka	Maarit LAURILA
Dátum dokumentu	05/05/2017

Študijná skupina	Možná transformácia SPP
Predseda	Hans-Joachim WILMS (DE – II)
Spravodajca	John BRYAN (IE – III)
Členovia	Isabel CAÑO AGUILAR (ES – II) Jan DIRX (NL – III) Jarmila DUBRAVSKÁ (SK – I) Emilio FATOVIC (IT – II) Andoni GARCÍA ARRIOLA (ES – III) Dorota GARDIAS (PL – II) Udo HEMMERLING (DE – I) Jacques LEMERCIER (FR – II) Sandro MASCIA (IT – I) Luís MIRA (PT – I) Arnold PUECH D'ALISSAC (FR – I) Lutz RIBBE (DE – III) Ricardo SERRA ARIAS (ES – I) Dil'ana SLAVOVA (BG – III) Mário SOARES (PT – II) Simo TIAINEN (FI – III)
Expert	Kevin KINSELLA (za spravodajcu)
Konzultácia	Komisia, 02/02/2017
Právny základ	článok 302 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prieskumné stanovisko
Rozhodnutie predsedníctva	21/02/2017
Príslušná sekcia	sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie
Prijaté v sekcii	DD/MM/RRRR
Prijaté v pléne	DD/MM/RRRR
Plenárne zasadnutie č.	...
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	.../.../...

1. Závěry a doporučení

- 1.1 EHSV sa domnieva, že spoločná poľnohospodárska politika (SPP) je kľúčovou politikou EÚ, lebo poskytuje európskym občanom a poľnohospodárskemu sektoru skutočne spoločnú politiku, ktorá plní svoje ciele stanovené v Rímskej zmluve. K transformácii SPP sa musí pristupovať pozitívnym spôsobom a jej rozpočet musí byť primeraný na riešenie existujúcich a nových požiadaviek.
- 1.2 Transformovaná SPP musí plniť potreby nových výziev, ktorým Európa čelí, vrátane záväzkov EÚ v rámci cieľov trvalo udržateľného rozvoja stanovených OSN a záväzkov v oblasti zmeny klímy v rámci 21. konferencie zmluvných strán (COP 21), v oblasti dvojstranných obchodných zmlúv a volatility trhu.
- 1.3 V rámci SPP sa musí naďalej dôrazne podporovať európsky model poľnohospodárstva a rodinné poľnohospodárske podniky a zároveň sa treba opätovne venovať riešeniu veľkej nerovnosti príjmov medzi vidieckymi a mestskými oblasťami.
- 1.4 Tým, že SPP zabezpečuje udržateľné zásobovanie vysokokvalitnými bezpečnými potravinami pre 500 miliónov občanov EÚ, predstavuje rozpočet SPP, ktorý dosahuje 38 % celkového rozpočtu EÚ (čo sa rovná 0,4 % HDP Únie), najvýhodnejší pomer medzi kvalitou a cenou. Financovanie v budúcnosti musí byť dostatočné, aby sa ním mohli riešiť ďalšie finančné požiadavky vyplývajúce z brexitu, tlak na príjmy poľnohospodárskych podnikov a zvýšený dopyt po verejných statkoch.
- 1.5 EHSV podporuje zachovanie modelu SPP založeného na dvoch pilieroch. Priame platby v rámci 1. piliera sú určené na podporu príjmov poľnohospodárskych podnikov, opatrení na riadenie trhu a poskytovanie verejných statkov. Platby na rozvoj vidieka v rámci 2. piliera sa zameriavajú na hospodárske, environmentálne a sociálne programy založené na cieľoch stanovených na konferencii v Corku (Cork 2.0) na podporu zraniteľných regiónov a sektorov, pričom sa tak zabezpečuje cieľový prístup k poskytovaniu verejných statkov.
- 1.6 Podceňuje sa skutočnosť, že poľnohospodárstvo predstavuje významný prínos pre životné prostredie. Pri platbách v rámci 1. aj 2. piliera SPP treba zohľadniť, chrániť a posilniť záchyty uhlíka v trávnatých porastoch, lesoch, rašeliniskách a živých plotoch.
- 1.7 Je potrebné zaviesť dôrazné ciele programy zamerané na mladých poľnohospodárov a odchody do dôchodku s cieľom vyriešiť dôležitý problém generačnej výmeny. Ďalej by sa mali prijať programy zamerané na posilnenie úlohy žien v poľnohospodárstve.
- 1.8 Kľúčovým prvkom transformovanej SPP by malo byť zjednodušenie pomocou moderných technológií s cieľom zjednodušiť a znížiť čoraz väčšiu byrokratickú záťaž, s ktorou sa poľnohospodári stretávajú. Mali by sa vykonať zmeny v procese auditu/inšpekcií zahŕňajúce model pre uzatvorenie, systém žltej karty, nižšie požiadavky na krížové plnenie a väčšiu toleranciu, pričom by sa v rámci toho všetkého malo zameriavať na zjednodušenie a lepšie poskytovanie platieb.

- 1.9 Transformovaná SPP by mala obsahovať zásadu preferencie Spoločenstva a potravinovej sebestačnosti s európskymi potravinami pre občanov EÚ. Poľnohospodárstvo nemožno obetovať v nijakej dvojstrannej alebo viacstrannej obchodnej dohode na to, aby sa dosiahli výhody v iných oblastiach. Všetky potraviny dovezené do EÚ musia spĺňať všetky normy EÚ v oblasti sanitárnych, rastlinolekárskejších, pracovných a environmentálnych podmienok.
- 1.10 Musí sa posilniť postavenie poľnohospodárov v potravinovom reťazci. Mali by sa prijať a realizovať pozitívne odporúčania osobitnej skupiny EÚ pre poľnohospodárske trhy.
- 1.11 Pre transformovanú SPP má zásadný význam silný 2. pilier s programami regionálneho rozvoja, ku ktorým majú prístup všetky členské štáty vrátane oblastí s prírodnými prekážkami a ktoré sa zameriavajú na zraniteľné regióny a sektory.

2. Úvod

- 2.1 Poľnohospodárstvo je s EÚ prepojené viac ako ktorýkoľvek iný hospodársky sektor. Je to jediný väčší sektor so spoločnou politikou a ústredným financovaním z rozpočtu EÚ. Poľnohospodársky a agropotravinársky sektor je s 11 miliónmi poľnohospodárov, 22 miliónmi poľnohospodárskych pracovníkov a ďalšími 22 miliónmi súvisiacich pracovných miest v oblasti spracúvania potravín, maloobchodu s potravinami a služieb najväčším zamestnávateľom v rámci celého hospodárstva¹. Mnoho týchto pracovných miest sa nachádza v chudobnejších vidieckych regiónoch. Poľnohospodárstvo prispieva k ekonomickej činnosti v každom členskom štáte a vo všetkých regiónoch. Za posledných desať rokov sa hodnota vývozu potravín a nápojov z EÚ zvýšila v priemere o 8 % za rok a v roku 2015 dosiahla 129 miliárd EUR².
- 2.2 SPP je zásadnou politikou EÚ, ktorá zabezpečuje udržateľné dodávky bezpečných a kvalitných potravín za dostupné ceny 500 miliónom občanov EÚ. Takisto zaručuje primeranú úroveň príjmov pre poľnohospodárov v EÚ a zohráva rozhodujúcu úlohu v sociálnom, environmentálnom a hospodárskom rozvoji vidieckych oblastí. Poľnohospodári a lesníci sa starajú o vyše 82 % pôdy EÚ³.
- 2.3 SPP, ktorej rozpočet dosahuje 59 miliárd EUR, poskytuje prostredníctvom priamych platieb, opatrení na podporu trhu a programov rozvoja vidieka zásadnú podporu pre poľnohospodárov a ich podniky. Priame platby v rámci 1. piliera, ktoré sú spojené s krížovým plnením a opatreniami povinných požiadaviek týkajúcich sa hospodárenia v oblasti bezpečnosti potravín, noriem ochrany zdravia a dobrých životných podmienok zvierat a rastlín a environmentálnych kontrol, zásadným spôsobom pomáhajú poľnohospodárom stabilizovať príjmy a vyrovnávať sa s volatilitou trhu. V súčasnosti 30 % priamych platieb súvisí s ekologizačnými požiadavkami zameranými na kvalitu pôdy, biodiverzitu a sekvestráciu uhlíka. Stále dôležité, a to predovšetkým v čase trhovej krízy, sú trhové opatrenia, hoci pri poslednej reforme SPP boli značne oslabené. Na riešenie volatility sú potrebné nové opatrenia. Spolufinancovaný program

¹ Európska komisia, EU Agricultural spending Focused on Results, september 2015.

² Európska komisia, Food and Farming Focus on Jobs and Growth, december 2015.

³ Eurostat. Krajinná pokrývka, využívanie pôdy a krajiny v roku 2016.

rozvoja vidieka poskytuje kľúčové prostriedky z druhého piliera na hospodárske, environmentálne a sociálne programy, ktoré sa vykonávajú na úrovni jednotlivých poľnohospodárskych podnikov, ako aj vo vidieckych oblastiach.

- 2.4 Za uplynulých šesť desaťročí priniesla SPP napriek svojim nedostatkom značné výhody pre občanov EÚ, výrobcov, spotrebiteľov, daňových poplatníkov a európsku spoločnosť v širšom zmysle. Preukázala, že ju možno prispôbiť a upraviť podľa požiadaviek doby. Jedinečná štruktúra 1. a 2. piliera SPP umožňuje politike meniť sa a zameriavať sa na rôzne ciele, pričom sa zachováva celkový cieľ posilnenia európskeho modelu poľnohospodárstva a rodinných poľnohospodárskych podnikov.
- 2.5 Kompenzačné platby v rámci SPP sa v priebehu rokov dramaticky zmenili z prevažne trhovej a cenovej podpory na oddelenú podporu s podstatným environmentálnym prvkom. Na pomoc zraniteľným regiónom a sektorom sa zaviedol 2. pilier. Tento pilier zabezpečuje, že inteligentný a udržateľný rozvoj vidieka je jadrom poľnohospodárskej politiky EÚ. Poľnohospodárstvo musí disponovať integrovanou politikou rozvoja vidieka.
- 2.6 Poľnohospodárstvo v rámci pozitívne transformovanej, modernizovanej a zjednodušenej SPP má zohrávať kľúčovú úlohu pri plnení európskych cieľov v oblasti konkurencieschopnosti, rastu a tvorby pracovných miest.
- 2.7 Transformovaná SPP si musí zachovať pozitívne prvky súčasnej politiky a musia sa prijať nové opatrenia na riešenie nových výziev, ktoré zahŕňajú dopyt spoločnosti po poskytovaní verejných statkov, záväzky EÚ v rámci cieľov trvalo udržateľného rozvoja stanovených OSN, záväzky v oblasti zmeny klímy v rámci COP 21, dvojstranné obchodné dohody a volatilitu trhu. V rámci transformovanej SPP sa musí takisto dosiahnuť správna rovnováha medzi potrebami spotrebiteľov, daňových poplatníkov a výrobcov.
- 2.8 EÚ musí v rámci transformovanej SPP naďalej dôrazne podporovať európsky model poľnohospodárstva a udržateľných rodinných poľnohospodárskych podnikov, ktorý je protikladom priemyselného modelu poľnohospodárskej výroby, ktorý sa vyvinul v iných oblastiach, napríklad v USA a Oceánii. Pokiaľ ide o bezpečnosť potravín, európski poľnohospodári pracujú podľa zásady predbežnej opatrnosti, čo predstavuje konkurenčnú nevýhodu oproti poľnohospodárom v Severnej/Južnej Amerike, Oceánii a iných oblastiach, ktorí používajú látky, ako sú hormóny a beta-agonisty, ktoré sú všetky v EÚ zakázané.
- 2.9 Európsky model poľnohospodárstva predstavuje spoločenskú zmluvu medzi poľnohospodármi v EÚ a spoločnosťou, v rámci ktorej poľnohospodári udržateľným spôsobom produkujú vysokokvalitné potraviny a ďalšie verejné statky, pričom zaručujú ochranu životného prostredia a starostlivosť o krajinu. SPP zato poskytuje podporu pri udržovaní štruktúry rodinných poľnohospodárskych podnikov a vidieckych oblastí. Tento model, v rámci ktorého sa dodávajú rozmanité, zdravé, bezpečné, cenovo dostupné a vysokokvalitné potraviny, zabezpečil pre európsku spoločnosť statky nesmiernej hodnoty a zachovaním vidieckych oblastí a pomocou pri ochrane životného prostredia a krajiny prispel k územnej rovnováhe.

- 2.10 EÚ sa navyše musí viac snažiť o zaručenie toho, že poľnohospodári a občania EÚ budú správne chápať SPP a výhody, ktoré s ňou súvisia.

3. Výzvy pre poľnohospodárstvo a SPP

Príjmy poľnohospodárskych podnikov

- 3.1 SPP už Európe a občanom EÚ slúži viac ako 60 rokov, pričom poľnohospodárskemu sektoru prináša značné výhody a daňovým poplatníkom výhodný pomer medzi kvalitou a cenou. V mnohých krajinách EÚ však badať zvyšovanie rozdielov v príjmoch medzi vidieckymi a mestskými oblasťami. Príjmy poľnohospodárskych podnikov vo väčšine členských štátov nie sú dostatočné a sú podstatne nižšie, než je celoštátny alebo regionálny priemer. Ceny v poľnohospodárstve nerastú podľa inflácie a v súlade so zvyšovaním vstupných cien, napríklad cien hnojív a energie. V posledných rokoch spôsobila volatilita cien problémy v oblasti príjmov poľnohospodárskych podnikov.

Investície vo vidieckych oblastiach

- 3.2 Ukázalo sa, že súčasná politika rozvoja vidieka so svojimi rôznymi pružnými nástrojmi má zásadný význam pri podpore vidieckych oblastí, a to najmä oblastí s prírodnými prekážkami. Silný plán rozvoja vidieka stanovený na základe vyhlásenia z konferencie Cork 2.0 s názvom *Lepší život vo vidieckych oblastiach* musí zostať kľúčovou prioritou transformovanej SPP. Hlavnými výzvami transformovanej SPP je investovanie do životaschopnosti vidieka, ako aj zlepšenie tvorby pracovných miest vo vzdialených regiónoch a podpora diverzifikácie poľnohospodárstva⁴.

Rozpočet

- 3.3 V rámci percentuálneho podielu z rozpočtu EÚ klesli výdavky SPP zo 65 – 75 % v 80. rokoch 20. storočia na súčasných 38 %. Očakáva sa však, že poľnohospodárstvo bude okrem poskytovania vysokokvalitných potravín za nižšie ceny čoraz viac prispievať k plneniu cieľov EÚ v rámci COP 21 a cieľov trvalo udržateľného rozvoja. Vystúpenie Spojeného kráľovstva z EÚ predstavuje pre financovanie SPP v budúcnosti veľkú výzvu.

Potravinová bezpečnosť

- 3.4 Keďže sa predpovedá, že svetová populácia sa do roku 2050 zvýši zo 7 miliárd na 9,5 miliardy, je v nasledujúcich rokoch naliehavo potrebné podstatne zvýšiť svetovú produkciu potravín. Jedným z kľúčových cieľov trvalo udržateľného rozvoja stanovených OSN je významne znížiť rozšírenú podvyživenosť, keďže na základe štúdií Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) sa odhaduje, že v súčasnosti je podvyživený každý siedmy človek. Je zrejmé, že svetová produkcia potravín sa bude musieť udržateľným spôsobom zvýšiť, aby nasýtila väčší dopyt po potravinách a pomohla odstrániť hlad. EÚ a transformovaná SPP zohrávajú kľúčovú úlohu ako zodpovedná

⁴ Stanovisko na tému *Od vyhlásenia Cork 2.0 ku konkrétnym opatreniam*, NAT/709, spravodajkyňa Sofia Björnsson (stanovisko zatiaľ nebolo prijaté).

svetová sila v oblasti produkcie potravín. SPP takisto musí byť zodpovedná, pokiaľ ide o vývoz a musí naďalej motivovať rozvojové krajiny k tomu, aby zlepšili svoju domácu produkciu.

Environmentálna výzva

- 3.5 Poľnohospodárstvo EÚ a SPP sú zásadne dôležité pre záväzky EÚ týkajúce sa cieľov trvalo udržateľného rozvoja stanovených OSN a ambiciózných cieľov EÚ v rámci svetovej dohody o zmene klímy COP 21. Emisie uhlíka z poľnohospodárstva EÚ sa od roku 1990 znížili o 23 % a dusičnany v riekach sa od roku 1992 znížili o 17,7 %⁵. Hoci v rámci SPP došlo k značnému pokroku, pokiaľ ide o plnenie cieľov v oblasti životného prostredia, pri transformovaní SPP tak, aby bolo poľnohospodárstvo účinnejšie a zohrávalo kľúčovú úlohu v rámci pomoci Európe pri dosahovaní cieľov stanovených v COP 21 a cieľov trvalo udržateľného rozvoja, nás čakajú nové výzvy.

Ekosystémové služby

- 3.6 Poľnohospodársky sektor poskytuje kľúčové ekosystémové služby, prispieva k riadeniu biotopov, ochrane biodiverzity, normám dobrých životných podmienok zvierat, rázu krajiny a ochrane pôdy a vody. Značné množstvo potravín EÚ sa vyrába s použitím prírodnej vody, ktorá by inak nebola využitá. Veľká časť poľnohospodárstva EÚ je takisto zameraná na trávne porasty, lesy a rašeliniská, pričom všetky tieto oblasti zabezpečujú cenné zachyty uhlíka. V transformovanej SPP sa musia zachytiť a podporovať všetky tieto kľúčové ekosystémové prvky poľnohospodárstva.

Potraviny s výhodným pomerom medzi kvalitou a cenou

- 3.7 Vďaka SPP sa občania EÚ tešia vysokej potravinovej bezpečnosti a hojným zásobám cenovo dostupných, bezpečných potravín. Percento príjmov, ktoré občania EÚ vynaložia na potraviny, sa znížilo z 50 % v období po 2. svetovej vojne na súčasných 10 %, a to aj napriek značnému zvýšeniu výrobných nákladov. Transformovaná SPP musí zaručiť, že spotrebiteľia budú mať naďalej prístup k cenovo dostupným, vysokokvalitným a bezpečným potravinám.

Generačná výmena

- 3.8 Prilákanie mladých ľudí do poľnohospodárstva predstavuje hlavnú výzvu, keďže väčšina poľnohospodárov je starších ako 55 rokov a sektor čelí problémom súvisiacim s generačnou výmenou. Mladí ľudia sa v praxi stretávajú s problémami týkajúcimi sa prístupu k finančným prostriedkom a pôde, nízkych príjmov, ako aj prenosu poznatkov a prístupu k vzdelávaniu. Nízke príjmy poľnohospodárskych podnikov navyše neumožňujú sporiť si na dôchodok. V niektorých oblastiach dochádza k čoraz častejšiemu opúšťaniu pôdy, čo má zrejme sociálne aj environmentálne dôsledky, a to najmä vo vzdialených regiónoch. Zásadnými prvkami transformovanej SPP je teda veľký dôraz na generačnú výmenu, mladých ľudí a nové subjekty, čím sa umožní odchod do dôchodku starších poľnohospodárov.

⁵ Komisar Hogan, Working for Europe's Farmers, 2016.

Ženy v poľnohospodárstve

- 3.9 Ženy majú v poľnohospodárskom sektore veľmi dôležitú úlohu. Odhaduje sa, že ženy vykonávajú až 30 % práce v poľnohospodárskych podnikoch a majú na starosti čoraz väčší podiel byrokratickej záťaže. V mnohých prípadoch sú ženy nedostatočne zastúpené, pokiaľ ide o postavenie v rámci vlastníctva poľnohospodárskeho podniku.

Migrácia

- 3.10 Poľnohospodársky a agropotravinársky sektor môžu zohrávať dôležitú úlohu pri začleňovaní prisťahovalcov do pracovnej sily, ako aj v rámci pomoci znevýhodneným skupinám prostredníctvom sociálnych programov.

Zjednodušenie

- 3.11 Modernizácia a zjednodušenie SPP majú zásadný význam pri transformácii tejto politiky do budúcnosti. V predchádzajúcich reformách sa stanovila potreba zjednodušiť poľnohospodárske podniky, ale v praxi sa SPP stala oveľa zložitejšou a byrokratickejšou. Týka sa to najmä procesu inšpekcií a auditov a uplatňovania oprávnenosti a krížového plnenia v rámci povinných požiadaviek týkajúcich sa hospodárenia a dobrého poľnohospodárskeho a environmentálneho stavu.

Obchod a globalizácia

- 3.12 Veľkou výzvou je hrozba globalizácie a obchodných dohôd, ktoré môžu vážne poškodiť poľnohospodárstvo a ohroziť vysokú úroveň bezpečnosti potravín a noriem kvality EÚ. Je dôležité nájsť správnu rovnováhu medzi otváraním nových trhov a príležitostí a ochranou citlivých sektorov a oblastí, ako aj noriem EÚ. Okrem toho treba znovu stanoviť a vykonávať zásady preferencie Spoločenstva a potravinovej sebestačnosti⁶.

Volatilita cien a posilnenie postavenia poľnohospodárov v potravinovom reťazci

- 3.13 Medzi veľkými maloobchodníkmi a spracovateľmi na jednej strane a poľnohospodármi na druhej strane existuje veľká nerovnováha moci v rámci potravinového dodávateľského reťazca, dôsledkom čoho je tlak na znižovanie cien často až pod úroveň výrobných nákladov. Postavenie poľnohospodárov v potravinovom reťazci sa musí posilniť. Z dôvodu nižšej podpory trhu EÚ, väčšieho vystavenia svetovým trhom a geopolitickej krízy, ako je zákaz dovozu potravín do Ruska, sa volatilita cien a príjmov stala pre poľnohospodárov v EÚ významným problémom. Treba vyzdvihnúť prácu, ktorú v tejto oblasti vykonáva osobitná skupina EÚ pre poľnohospodárske trhy a ktorá musí byť posilnená. Je potrebné bojovať proti nekalým obchodným praktikám a predaju za nižšie ceny ako náklady.

⁶ Stanovisko na tému *Poľnohospodárstvo v obchodných rokovaniach*, NAT/679, spravodajca: Jonathan Peel (prijaté 23. februára 2017, zatiaľ neuvverejnené v Ú. v. EÚ).

- 3.14 Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo majú zásadný význam pre hospodársky a sociálny rozvoj vo vidieckych oblastiach. Takisto zohrávajú dôležitú úlohu v rámci ďalších hospodárskych podnikov a služieb súvisiacich s vidiekom, ako je napríklad cestovný ruch, zamestnanosť alebo kultúrne činnosti na vidieku. Transformovaná SPP so silnou zložkou 2. piliera je zásadne dôležitá pre riešenie výziev vo vidieckych oblastiach týkajúcich sa rozvoja vidieka a pre zachovanie silného poľnohospodárstva vo všetkých regiónoch EÚ.

4. Návrhy pre transformovanú, modernizovanú a zjednodušenú SPP

- 4.1 V transformovanej SPP dôrazne podporujúcej európsky model poľnohospodárstva sa musia zachovať základné ciele stanovené v spoločnej poľnohospodárskej politike, ktorá bola ustanovená Rímskou zmluvou v roku 1957. V článku 39 ZFEÚ sú konkrétne ciele SPP stanovené takto:

- 1) zvýšiť produktivitu poľnohospodárstva podporovaním technického pokroku a zabezpečením optimálneho využívania výrobných faktorov, najmä pracovnej sily;
- 2) zabezpečiť primeranú životnú úroveň poľnohospodárov;
- 3) stabilizovať trhy;
- 4) zabezpečiť riadne zásobovanie;
- 5) zabezpečiť spotrebiteľom primerané ceny.

Je to dôležité na zachovanie solidarity, preferencie Spoločenstva a jednotného trhu EÚ.

- 4.2 Transformovaná SPP musí takisto zahŕňať riešenie ďalších výziev v oblasti ochrany životného prostredia, zmierňovania zmeny klímy a ochrany biodiverzity.
- 4.3 Tieto zásadné ciele sa budú najlepšie plniť, ak sa zachová súčasná štruktúra modelu SPP založeného na dvoch pilieroch. Prvý pilier SPP je založený na priamych platbách aktívnym poľnohospodárom za podpory opatrení na riadenie trhu. Druhý pilier SPP je založený na opatreniach rozvoja vidieka a prijímaní politiky na zohľadnenie nových požiadaviek na poskytovanie verejných statkov. Priame platby v rámci 1. piliera majú zásadný význam pri podpore príjmov poľnohospodárskych podnikov a pomoci v prípade volatility súvisiacej s opatreniami krízového plnenia týkajúcimi sa bezpečnosti potravín, noriem v oblasti zdravia a dobrých životných podmienok zvierat a rastlín a environmentálnych kontrol. Opatrenia v rámci 2. piliera SPP zabezpečujú ďalšie dôležité hospodárske, environmentálne a sociálne programy podpory.
- 4.4 Rozpočet SPP na obdobie po roku 2020 musí byť dostatočný, aby sa ním mohli riešiť ďalšie finančné požiadavky vyplývajúce z brexitu, tlak na príjmy poľnohospodárskych podnikov a zvýšený dopyt po verejných statkoch.
- 4.5 V prípade základného modelu platieb sa navrhuje, že krajinám, ktoré prijali iný model, než je systém paušálnych základných platieb, by sa malo umožniť zachovať si tento model aj po roku 2020, keďže lepšie vyhovuje podmienkam týchto krajín. V niektorých krajinách model

paušálnych platieb neodráža rozdiely v úrovni investícií, poľnohospodárskej činnosti a zabezpečovaní verejných statkov.

- 4.6 Priame platby by sa mali vyplácať len aktívnym poľnohospodárom. Od aktívneho poľnohospodára sa bude požadovať, aby stanovil viacročný program merateľných cieľov v rámci viacerých programov z oblasti životného prostredia, zmeny klímy a biodiverzity, ktoré by zahŕňali napríklad plán hospodárenia so živinami či softvérový nástroj na monitorovanie emisií skleníkových plynov (*carbon navigator*).
- 4.7 Priame platby v rámci 1. piliera by sa mali pre jednotlivých poľnohospodárov obmedziť na spravodlivej a primeranej úrovni 100 000 EUR so zohľadnením partnerstiev, družstiev, spoločností a počtu zamestnancov a prípadnými úpravami.
- 4.8 S cieľom podporovať zraniteľné sektory a upadajúce regióny, zabrániť opúšťaniu pôdy a chrániť biodiverzitu by sa mala zachovať a rozšíriť pružnosť a možnosť cielených viazaných platieb s väčším rozpočtovým rámcom.
- 4.9 S cieľom umožniť skutočné zjednodušenie SPP sa navrhuje zmeniť súčasný 30 % ekologizačný prvok 1. piliera opäť na 100 % priame platby v rámci 1. piliera a celý pilier upraviť v rámci programov povinných požiadaviek týkajúcich sa hospodárenia v oblasti krížového plnenia tak, aby bol udržateľnejší z hľadiska životného prostredia.
- 4.10 Programy povinných požiadaviek týkajúcich sa hospodárenia v oblasti krížového plnenia by mali zahŕňať merateľné ciele v oblasti ochrany životného prostredia, zmierňovania zmeny klímy a ochrany biodiverzity.
- 4.11 Transformovaná SPP by mala zahŕňať koncepciu inteligentného poľnohospodárstva, ktoré prináša dvojité výhody – zvyšuje zisky poľnohospodárskych podnikov a zároveň pôsobí v prospech životného prostredia. Zahŕňalo by to využívanie prenosu poznatkov a technológií, ktoré pomáhajú pri presnom poľnohospodárstve s cieľom znížiť vstupné množstvá vody, energie, hnojív a iné vstupy, ako sú pesticídy a fungicídy.
- 4.12 Trhové opatrenia vrátane intervencií a podpory pre súkromné skladovanie by sa mali zachovať. Je dôležité, aby sa hraničné úrovne pre takúto podporu nastavili v realistickej výške, aby sa výrobcom v prípade potreby poskytla zmysluplná podpora príjmu.
- 4.13 Najúčinnjšou ochranou pred volatilitou príjmov sú bezpečné a primerané priame platby v rámci 1. piliera a nástroje riadenia trhu. V časoch extrémnej volatility cien sú však potrebné iné nástroje, ktoré by sa mali posúdiť. Mala by sa zjednodušiť možnosť využitia prostriedkov z 2. piliera na opatrenia, ako sú systémy dobrovoľného poistenia.
- 4.14 Je potrebné viac sa venovať kľúčovým prvkom, ktoré identifikovala osobitná skupina EÚ pre poľnohospodárske trhy, a to zlepšeniu postavenia poľnohospodárov v dodávateľskom reťazci, zvýšeniu transparentnosti, povinnému oznamovaniu cien, opatreniam na riadenie rizika, riešeniu nekalých obchodných praktík a ďalším problémom. V týchto oblastiach sa musia prijať nariadenia, ktoré sa plne začlenia do transformovanej SPP. Navrhuje sa prijatie dôraznejšej

regulácie s cieľom zakázať nekalé obchodné praktiky a predaj za nižšie ceny ako náklady a zaviesť povinné oznamovanie cien na úrovni výrobcov, spracovávateľov a maloobchodníkov. Ďalej je potrebné posilniť postavenie poľnohospodárov, a to podporou vytvorenia silných združení výrobcov.

- 4.15 Ústredným prvkom transformovanej SPP musí byť zachovanie účinného a riadne fungujúceho jednotného trhu EÚ. Najnovšie trendy opätovného znárodňovania v rámci jednotného trhu vzbudzujú veľké obavy a vedú k väčším rozdielom v cenách a na trhu. Je dôležité regulovať programy týkajúce sa označovania a pôvodu tak, aby sa im neumožnilo poškodzovať voľný pohyb tovaru v rámci jednotného trhu EÚ alebo mu brániť.
- 4.16 Veľkou hrozbou pre EÚ je brexit, ktorý bude mať značný vplyv na SPP a jednotný trh. Akýkoľvek výpadok v rozpočte SPP v dôsledku brexitu musia plne nahradiť členské štáty. Okrem toho je dôležité zachovať medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom obchod s poľnohospodárskymi produktmi bez colných poplatkov a rovnaké normy týkajúce sa zdravia a dobrých životných podmienok zvierat a životného prostredia, ako aj uplatňovanie spoločného vonkajšieho cla na dovoz do EÚ aj Spojeného kráľovstva.
- 4.17 Základným cieľom SPP musí byť zásada preferencie Spoločenstva s potravinami z EÚ pre občanov EÚ. Kľúčovou zásadou tejto politiky musí byť zachovanie a ochrana noriem EÚ týkajúcich sa vysledovateľnosti, bezpečnosti potravín, kontrol zdravia zvierat a rastlín a ochrany životného prostredia, ako aj plná ochrana chránených zemepisných označení (CHZO). Pri akýchkoľvek rokovaniach o obchodnej politike je pre spotrebiteľov z EÚ dôležité, aby EÚ požadovala, že všetky dovážané potraviny budú spĺňať rovnaké normy. Vo všetkých budúcich obchodných rokovaniach je navyše dôležité, aby EÚ zachovala silnú a primeranú colnú ochranu citlivých sektorov a zraniteľných oblastí.
- 4.18 Kľúčovým prvkom novej, transformovanej SPP musí byť generačná výmena. Navrhuje sa, aby pokračovalo súčasné zvyšovanie platieb v rámci 1. piliera SPP pre mladých poľnohospodárov do 40 rokov. Navrhuje sa, aby sa prehodnotilo pravidlo piatich rokov s cieľom odstrániť nepružnosť, ktorá mladým poľnohospodárom bráni v prístupe k vyšším úrovňam platieb. Ďalej sa navrhuje, aby sa v rámci všeobecného systému programu rozvoja vidieka uplatňovali vyššie úrovne platieb pre mladých poľnohospodárov. Úrovne platieb pre programy štrukturálnej pomoci pre mladých poľnohospodárov by sa mali zvýšiť na 70 %. Veľmi dôležitá je efektívna vnútroštátna rezerva, ktorá mladým poľnohospodárom a novým subjektom umožňuje kedykoľvek sa dostať k podpore. K dispozícii by mala byť možnosť zaviesť v rámci 2. piliera účinný dôchodkový program. Členské štáty by mali mať možnosť zavádzať pre mladých poľnohospodárov dodatočné opatrenia. Dôležité je dôrazne sa zamerať na vzdelávanie a zlepšovanie zručností. S cieľom posilniť postavenie žien v poľnohospodárstve by mali byť pre ženy k dispozícii podobné stimuly ako pre mladých poľnohospodárov.
- 4.19 Poľnohospodárom by sa mohli skutočne zjednodušiť postupy v rámci krížového plnenia/dobrého poľnohospodárskeho a environmentálneho stavu a povinných požiadaviek týkajúcich sa hospodárenia, a to tým, že sa odkloní od prístupu založeného na auditoch/inšpekciách a začnú sa viac využívať technológie. Tento systém by sa mal prijať spolu s kontrolným zoznamom obsahujúcim kladné a záporné body plnenia. Žiadateľom, ktorí

splnia hlavné kľúčové požiadavky a dosiahnu hraničný počet bodov, sa schváli platba bez akejkoľvek penalizácie. Pôjde o rozšírenie nového prístupu žltej karty, ktorý už je zavedený. Počet krížových plnení a povinných požiadaviek týkajúcich sa hospodárenia by sa mal znížiť tým, že sa odstránia niektoré opatrenia súvisiace s týmito požiadavkami, ktoré už nie sú vhodné alebo dôležité. Dobrým príkladom môže byť odstránenie nutnosti kontrolovať identifikáciu zvierat v poľnohospodárskych podnikoch a vykonávať kontroly s využitím technológií na predajných miestach, ako sú mäsokombináty, zoradiská a dobyčie trhy.

- 4.20 Režim inšpekcií týkajúcich sa požiadaviek krížového plnenia by mal takisto v rámci prístupu uzatvorenia zahŕňať právo na nápravu v určitej časovej lehote a bez pokút. Mal by sa uplatňovať primeranejší a spravodlivejší prístup, pokiaľ ide o pokuty a toleranciu. Zjednodušenie by nemalo viesť k znižovaniu ambíciózosti cieľov, najmä nie v oblasti ochrany životného prostredia (ekologizácie) alebo režimu jednotnej platby.
- 4.21 Na základe inšpekcií by sa nemali pozastavovať platby a mala by sa uplatňovať politika, v rámci ktorej by sa pokuty súvisiace s oprávnenosťou a krížovým plnením/povinnými požiadavkami týkajúcimi sa hospodárenia ukladali v nasledujúcom roku.
- 4.22 Kľúčový význam pre novú transformovanú SPP zameranú na životaschopnosť vidieka a tvorbu pracovných miest má posilnený a účinnejší 2. pilier, ktorý spĺňa hospodárske, environmentálne a sociálne požiadavky regiónov. Mal by sa zakladať na cieľoch stanovených na konferencii Cork 2.0. Ďalej je dôležité, aby členské štáty primerane spolufinancovali všetky opatrenia programu rozvoja vidieka vrátane platieb pre oblasti s prírodnými prekážkami.
- 4.23 Vzhľadom na väčšie výzvy pri plnení európskych záväzkov stanovených v rámci cieľov OSN pre trvalo udržateľný rozvoj a cieľov dohody COP 21 je potrebné rozšíriť, zacieliť a financovať väčší počet environmentálnych opatrení v rámci 2. piliera SPP.
- 4.24 Viac opatrení a platieb v rámci 2. piliera SPP týkajúcich sa životného prostredia, zmeny klímy a biodiverzity by mohlo byť zameraných na poskytovanie lepších ekosystémových služieb zo strany poľnohospodárov, pričom by sa zameralo na:
1. platby na lepšie riadenie záchytov uhlíka v pôdach zahŕňajúcich trávne porasty, lesy a rašeliniská;
 2. lepšie obhospodarovanie trvalých trávnych porastov s cieľom zlepšiť záchyty uhlíka;
 3. platby na zatrávenie určitých obrábaných plôch;
 4. možnosť programov vyňatia pôdy z produkcie a minimálneho obrábania pôdy;
 5. možnosť zníženia intenzity chovu na trávnych porastoch, pričom sa zachová minimálna intenzita chovu;
 6. platby na tvorbu biotopov a prírodných koridorov;
 7. nárazníkové zóny okolo vodných plôch;
 8. riadenie v oblasti priekop a živých plotov;
 9. riadenie v oblasti CO₂;
 10. platby na zachovanie rašelinísk;
 11. ochranu rázu krajiny a archeologických nálezísk;
 12. platby na opatrenia v oblasti dobrých životných podmienok zvierat;

13. väčšie platby pre oblasti sústavy Natura a za škody spôsobené voľne žijúcou zverou;
14. opatrenia na znižovanie dezertifikácie v suchých oblastiach.
- 4.25 Pre poľnohospodárov v chudobnejších a izolovanejších regiónoch EÚ sú zásadne dôležité platby v rámci režimu pre oblasti s prírodnými prekážkami.
- 4.26 Poskytovanie nízkonákladových finančných prostriedkov má veľký význam pre stimulovanie rastu v poľnohospodárskom sektore, a najmä pre pomoc mladým poľnohospodárom, ktorí sú zásadne dôležití pre generačnú výmenu.
- 4.27 Transformovaná SPP by mala dopĺňať komplexnú potravinársku politiku, a to prepojením udržateľného poľnohospodárstva, vyváženého územného rozvoja, zdravého stravovania, zamestnanosti a obchodu⁷. Význam zdravého stravovania pre spotrebiteľov a jeho ďalšie prínosy pre spoločnosť, pokiaľ ide o kvalitu života, zdravý životný štýl, boj proti obezite a zníženie nákladov na zdravotnú starostlivosť, nemožno nikdy preceniť. S cieľom oboznámiť spotrebiteľov je potrebné zvýšiť zdroje a počet programov, a to aj programov na odstránenie plytvania potravinami a podporu recyklácie.
- 4.28 V záujme dosiahnutia cieľa EÚ zvýšiť využívanie energie z obnoviteľných zdrojov do roku 2030 aspoň na 27 % by sa mali prijať opatrenia na zaručenie stability a právnej istoty. Je potrebné prijať platby zamerané na podporu investícií do slnečnej energie, energie z biomasy, veternej energie a energetickej účinnosti, ako aj úsporné programy.
- 4.29 S cieľom udržať konkurencieschopnosť je zásadne dôležité, aby mal poľnohospodársky sektor k dispozícii najnovší výskum a inovácie, a to aj na úrovni poľnohospodárskych podnikov. Sprístupňovať a podporovať sa musí účinný prenos poznatkov, vzdelávanie, najlepšie postupy a poradenské osvetové programy a služby.
- 4.30 Vo všetkých vidieckych oblastiach je zásadne dôležité širokopásmové pokrytie, keďže v poľnohospodárstve sa čoraz viac využívajú technológie, a to najmä v prípade inteligentného poľnohospodárstva a pri podpore zjednodušovania.
- 4.31 V novom inteligentnom poľnohospodárstve, ktoré viac využíva technológie, je veľmi dôležitá ochrana osobných údajov poľnohospodárov a dôvernoscť. Ďalej je dôležité, aby si poľnohospodári udržali vlastníctvo všetkých osobných údajov ukladaných s ohľadom na ich podniky.
- 4.32 Obehové hospodárstvo môže mať veľkú úlohu pri znižovaní odpadu vo všetkých sektoroch. Tradičné modely rodinných poľnohospodárskych podnikov sú príkladom obehových hospodárstiev s nulovou tvorbou odpadu a efektívne využívajúcich zdroje. Poľnohospodárstvo zohráva pozitívnu úlohu v sektoroch opätovného použitia a recyklácie.

⁷

Stanovisko na tému *Príspevok občianskej spoločnosti k rozvoju komplexnej potravinovej politiky v EÚ*, NAT/711, spravodajca: Peter Schmidt (stanovisko zatiaľ nebolo prijaté).

4.33 Na zavedenie novej transformovanej SPP je potrebné stanoviť primerané prechodné obdobie po roku 2020, a to najmä nato, aby sa zohľadnili rozpočtové záležitosti súvisiace s brexitom a ďalšie politické rozhodnutia⁸.

⁸ Stanovisko na tému *Hlavné faktory, ktoré ovplyvnia SPP po roku 2020*, [Ú. v. EÚ C 75, 10.3.2017, s.21 – 27](#), NAT/682, spravodajca: Simo Tiainen.